

LİBERALİZM VE DEMOKRASİNİN TURNUSOLU: AMERİKAN ÜNİVERSİTELERİNDE GAZZE İSYANI – 1

Naman Bakaç, 14 Mayıs 2024

<https://www.perspektif.online/liberalizm-ve-demokrasinin-turnusolu-amerikan-universitelerinde-gazze-isyani-1/>

İsrail Devleti'nin Gazze'de uyguladığı soykırım politikaları, Amerikan üniversitelerinde haklı bir tepkiyi ve isyanı beraberinde getirdi. Nisan ayının ortalarında Columbia Üniversitesi'nde başlayan protestolar, 45 eyalet ve 140 üniversiteye yayıldı. Bu üniversiteler arasında ABD'nin elit denilen Harvard, Columbia, New York, Yale, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT) gibi üniversiteleri de yer alıyor.

Bu tablo, ABD yönetiminin İsrail'e silah, diplomatik ve iktisadi desteğinin kamusal söylemde tartışılmasına ve Amerikan iktisadi ve siyasi toplumunun ikiyüzlülükle itham edilmesine neden oldu. Zira Amerikan üniversiteleri; İsrail'e silah ve iktisadi destek veren şirketlerin bağışçılığını yapmanın tehdidi ve baskısı altında idi. Bu baskı ve tehdidin sadece Amerikan Anayasası'nın temel haklarından olan ifade özgürlüğüne ket vurmadığı, aynı zamanda liberal düzenin ve demokratik değerlerin de ayaklar altına alınmasına sebep olduğu dile getirildi. Amerikan üniversitelerindeki Gazze protestoları, liberalizm ve demokratik değerlerin turnusol kâğıdı işlevi görmesi açısından dikkatleri dünya gündemine çekiyordu. Princeton Üniversitesi'nden Uluslararası Hukuk uzmanı akademisyen ve bir dönem BM Filistin Özel Raportörü olan Prof. Dr. Richard A. Falk, Ohio Eyalet Üniversitesi Moritz Hukuk Fakültesi'nden Prof. Dr. John Quigley ve New York Şehir Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Mücahit Bilici meselenin bahsi geçen boyutlarını Perspektif için değerlendirdi.

“İSRAİL’İN ÖĞRENCİ PROTESTOLARINA YÖNELİK TEPKİSİ, İSLAMOFOBİ VEYA ORYANTALİZMLE AÇIKLANABİLİR”

PROF. DR. RICHARD A. FALK - PRINCETON ÜNİVERSİTESİ, BM FİLİSTİN ESKİ ÖZEL RAPORTÖRÜ

ABD’deki üniversite kampüslerinde patlak veren protesto eylemleri halen sürüyor aslında, yine de şu anki duruma ilişkin birtakım değerlendirmeler yapmak mümkün. Protestoların büyüklüğü ve yaygınlığı daha şimdiden Vietnam Savaşı ve 1980’lerdeki apartheid karşıtı BDS (Boycott, Divestment and Sanctions/Boycot, Tecrit ve Yaptırım) kampanyaları sırasındaki öğrenci protestoları ile aynı düzeyde ya da onları aştı.

Şimdiden bu protestoların geçmiştekilerden bazı sistemik farklılıkları olduğunu da görüyoruz. İsrail ve Siyonizm’e koşulsuz destek veren militan, örgütlü, iyi finanse edilmiş ve yerleşik örgütlü bir destek yapısı söz konusu ve bu yapının Beyaz Saray ve Kongre’deki seçilmiş Amerikan siyasi liderliğinin yanı sıra sivil toplum ve özellikle de üniversite yönetimi ve öğrenci aktivizmi üzerinde büyük bir nüfuzu var. Bu nüfuzun iki etkisi öğrenci aktivizminin ifade edilmesi konusunda baskı oluşturuyor: Yerel polisin protestoculara sert davranması, üniversite yöneticilerinin öğrenci eylemcilere üniversite binalarından, derslerden ve etkinliklerden uzaklaştırma gibi cezalar vermesi ve İsrail’in Gazze’de ve genel olarak Filistin halkına yönelik taktiklerine yönelik eleştirileri antisemitizmle ilişkilendirerek, Yahudi öğrencilerin üniversite sınırları içindeki protestoların yarattığı atmosfer nedeniyle güvende olmadığı yönündeki manipülatif ve abartılı iddiaları meşru göstermeye çalışması.

ABD BAŞKANI JOE BİDEN, PROTESTOCULARIN BİRÇOĞUNU YABANCILAŞTIRAN İKİRCİKLİ TEPKİLER VERDİ

UCLA’da (Kaliforniya Üniversitesi) olduğu gibi bazı uç vakalarda, kampüs dışından gelen örgütlü gruplar, protestocu öğrencilerle çatışmaya girmek üzere kampüse girdi. Üniversite yöneticileri tarafından düzeni sağlamak üzere çağrılan polis, şiddete başvurmeyen protestoculara karşı sert müdahalelerde bulunurken, faaliyetleri akademik özgürlüğe ve ifade özgürlüğüne doğrudan tehdit oluşturan protesto karşıtı militanların şiddetini ise görmezden geldi.

ABD Başkanı Joe Biden, protestocuların birçoğunu yabancılaştıran ikircikli tepkiler verdi. Biden, retorik olarak ifade özgürlüğü hakları olduğunu teyit ettiyse de birçok üniversitenin izlediği türden bir “kanun ve düzen” yaklaşımını benimseyip tavsiye ediyor gibi göründü. Biden, yönetiminin desteklediği İsrail’in Gazze’deki aşırı davranışlarının son derece duygusal tepkilere yol açtığına ya da gerçek bir demokraside kamu politikalarına ilişkin tartışmalara vatandaşların katılımının öğretici değerine değinmiyor.

Siyasi liderlerin ve medyanın İsrail'e yönelik tepkilerine gelince, en yüksek sesle konuşanların çoğunun Yahudi olduğu gerçeğinden hareketle, neredeyse tam bir düşmanlık sergileniyor. Benimsenen tutum pek fazla değişkenlik göstermiyor ve genel hatlarıyla bu protestoların kendini savunma hakkını kullanan İsrail'e karşı 'nefret dolu' olduğu yönünde. İsrail karşıtı duygular İsrail'de antisemitizmin varlığının ve yükselişinin açık bir göstergesi olarak görülüyor. İsrail'in Gazze'deki taktiklerinin şeffaf karakteri ve İsrail liderlerinin Filistin halkını bir bütün olarak insanlıktan çıkararak haklılaştırma dili göz önünde bulundurulduğunda, İsrail'in tepkilerindeki öfke, en ikna edici şekilde, İsraililer tarafından protestoculara yöneltilen ve Batı'daki hükümet ve yüksek eğitim kurumlarındaki yetkililer tarafından yankılanan tahrik edici antisemitizm sataşmalarındansa, çok daha yerinde olarak İslamofobi veya Oryantalizmle açıklanabilir.

“PROTESTOLAR, ABD YÖNETİMİ ÜZERİNDE, GAZZE'DEKİ SOYKIRIMI DESTEKLEMİYİ BIRAKMASI YÖNÜNDE BASKIYA KATKIDA BULUNDU”

PROF. DR. JOHN QUIGLEY - OHIO EYALET ÜNİVERSİTESİ

Amerikan üniversitelerindeki protestoların İsrail'in Gazze savaşına ilişkin ABD'deki kamusal tartışmanın mahiyetini değiştirmede önemli etkisi oldu. Aynı zamanda protestolara antisemitizm suçlamalarıyla karşı çıkıldı. Protestolar, ABD yönetimi üzerinde, Gazze'deki soykırımı desteklemeyi bırakması yönünde baskıya katkıda bulundu.

ABD yönetimi, İsrail'e yönelik eleştirilerle Yahudilere yönelik önyargıları birbirine karıştıran bir antisemitizm tanımlamasından yana. Üniversitelere, protestoları kısıtlamada bu tanıma uymaları konusunda baskı yapılıyor. Üniversiteler federal hükümetten mali destek aldıkları için Washington'dan gelen baskılara karşı hassaslar. ABD Kongresi üniversite yöneticilerini kamuya açık oturumlarda ifade vermeleri için Washington'a çağırıyor. Kongre üyeleri, öğrenci protestolarına karşı daha fazla önlem almadıkları için yöneticileri azarlıyor. Bazı üniversite rektörleri istifaya zorlandı.

ÜNİVERSİTELER, İSRAİL'İ DESTEKLEYEN BAĞIŞÇILARIN VE KONGRE'DEKİ SAĞCI SİYASİ GÜÇLERİN SALDIRISI ALTINDA

Yerel hükümetler de üniversite yöneticilerine baskı uyguluyor. ABD'de eyalet düzeyindeki yasa koyucular, üniversitelere kısıtlamalar getirerek siyasi konuları nasıl öğreteceklerini sınırlandırmaya çalışıyor. Üniversite yöneticileri, protestocu öğrencileri bastırmanın yasa koyucuları yatıştırmayı sağlayabileceğini düşünüyor. Öğrenciler Gazze'deki soykırımı karşı çıkmak için harekete geçtiklerinde, üniversiteler onları susturmaya çalışmakta oldukça aceleci

davrandılar. Üniversitelerin öğrencilere müdahale etmesi şaşırtıcı değil. Bağışçıların ve politikacıların baskısı altındalar. Öğrencilerin ilkesel motivasyonunu kabul etmek yerine, Yahudi karşıtı duygularla hareket ettiklerini öne sürüyorlar.

Üniversiteler şu anda İsrail'i destekleyen bağışçıların ve Kongre'deki sağcı siyasi güçlerin saldırısı altında. Filistin'i destekleyen öğrencileri bastırmak, mali katkıların gelmesini sağlamanın bir yolu. Üniversite yöneticileri, öğrenci aktivistlerin bastırılmasını üniversitenin daha geniş çıkarlarını korumak için bir zorunluluk olarak görüyor. Böyle bir tutumun kurbanları da öğrenci aktivistler oluyor. Oysa üniversiteler, sundukları eğitimin amacı gereği bencil olmayan, toplum odaklı faaliyetlerde bulunan öğrenci aktivistleri takdir etmeli.

Protestoların bastırılması ifade özgürlüğüne yönelik ciddi ihlal anlamına geliyor. Üniversite yöneticileri protestoları belirli yer ve yöntemlerle sınırlayabileceklerini söylüyorlar. Üniversite faaliyetlerini aksatmayı yaptırma bağlayan üniversite kurallarına atıfta bulunuyorlar. Sorun şu ki aksatma kavramını çok geniş biçimde tanımlıyorlar. Bir kampüste açık bir alana kurulan çadırlar, üniversite faaliyetlerini ciddi bir şekilde aksatmaz. Öğrenciler protestolarını şiddet içermeyen yöntemlerle gerçekleştirmenin yollarını buluyorlar.

Üniversite yöneticileri Filistin halkına yönelik soykırımı durdurmaya çalışan öğrencilerin eylemlerini göklere çıkarmalı. Üniversiteler evrensel ilkeleri savunur. Öğrencileri toplumun ortak iyiliği için çalışmaya teşvik ederler. Üniversitelerin ideallerinin izinde olması gerek.

Üniversiteler ihtilafli konuların tartışılması için açık bir forum oluşturacaksa, ifade özgürlüğünün desteklenmesi gerekir. Üniversite yöneticilerinin, kısıtlamaları uygularken bile özgür sorgulamaları teşvik edecek yollar bulması gerekir. Üniversite yöneticilerinin tepkilerinde eksik olan da budur.

Üniversitelerin siyasi pozisyon almalarına gerek yoktur. Gazze'de yaşanan soykırma karşı olduklarını ilan etmelerine gerek yoktur. Günün sorunları konusunda tarafsızlıklarını korumaları ve öğrencilerin misilleme korkusu olmadan görüşlerini ifade edebilecekleri bir ortamı teşvik etmeleri gerekir. Ne yazık ki öğrenciler, gelecekteki kariyerlerini etkileyecek şekilde disiplin cezası alma riskiyle karşı karşıya olduklarını görüyorlar. Üniversite yöneticileri tarafından çağrılan polisler tarafından tutuklanıyorlar. Baskılara rağmen, protestolar ABD yönetimi üzerinde baskı kurulmasına katkıda bulundu. Bir amaca hizmet ediyor.

“AMERİKAN SİYASAL TOPLUMUNUN İKİYÜZLÜLÜĞÜNE KARŞI MAZLUM VE MAĞDURDAN YANA OLAN YENİ GENÇ KUŞAĞIN DÜZENE TEPKİSİ BU”

DOÇ. DR. MÜCAHİT BİLİCİ-NEW YORK ŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

Üniversitedeki öğrenci protestoları, Amerikan siyasi ve bürokratik düzeninin tutuklanamayan, güç ve para ile tehdit edilemeyen çok ince bir kesiminin isyanını yansıtıyor. Henüz mülklenmemiş, vicdanının üstünü henüz menfaat tehditleri karşısında kapatacak kadar yaşalmamış gençlerin isyanı bu. Sosyal medyada hakikati görüp, anaakım medyada yalanları gördükçe dehşete düşen, vicdanı kanayan üniversite gençleri bunlar. Amerikan siyasal toplumunun ikiyüzlülüğüne karşı mazlum ve mağdurdan yana olan yeni genç kuşağın düzene tepkisi bu. Mütevazı ama sembolik değeri yüksek. Kamp çadırları dünyanın gözü önünde işlenen bir katliamı görmezden gelme davranışını görünür hale getirmesi açısından önemli bir işlev görüyor. Bir soykırım yapıldığına dair mekânsal bir yer tutuyor. Çadırlar gözden ırak tutulan bir katliamı gözün önüne getiriyor. Bu görsel ‘yüzleşmeye zorlama’ hamlesi en çok üniversite gibi nispeten korunaklı (veya korunaklı olduğu varsayılan) bir kurumun sınırları içinde mümkün idi.

Ancak üniversite dediğimiz yer sadece hakperest öğrenci ve hocalardan oluşmuyor. Bir de üniversiteleri yöneten bürokratlar ve onlara hükmeden siyasi ve ekonomik efendiler var. Gazze’de bu katliamı teşvik eden vahşi bir ideolojinin Amerika’daki nüfuzu kendisini işte bu ikinci grup üzerinde hissettiriyor. Hem de şiddetle. İdari ve ekonomik üstleri tarafından tehdit edilen üniversite yönetimleri hem kendi canlarını kurtarmak hem de gerçekten üniversitelerini o üstlerin hışmından korumak için öğrenci ve hocalara baskı uyguluyorlar.

KATLIAMA TEPKİ GÖSTERME KONUSUNDA AMERİKAN ÜNİVERSİTELERİNDE DÜŞÜNCE VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ BULUNMAMAKTADIR

Şu anda bu katliama tepki gösterme konusunda Amerikan üniversitelerinde düşünce ve ifade özgürlüğü bulunmamaktadır. Çünkü herkes antisemitizm ile suçlanma terörü ile derdest edilmiştir. Başka zaman ve bağlamlarda gerçek bir sorun olan antisemitizmin böyle aşağılık bir silah olarak kullanılması devlet başkanından üniversite yönetimlerine kadar Amerika’yı saklaması imkânsız bir ikiyüzlülüğe düşürmüştür.

Ancak belirtmek gerekir ki bu protestolardan çok büyük bir devrim beklememek lazım. Tıpkı Black Lives Matter (BLM) hareketi gibi bu da sönümlenecektir. Amerika’da bu süreçte en büyük kaybı demokrasi iddiasındaki Demokrat Parti yaşıyor. Çünkü tam bir ikiyüzlülük içinde suçüstü yakalandı. İkinci büyük zararı üniversitelerin ilkeleri ve ilkelilik iddiası görecektir.

Bu protestolar, Amerika'da bu konuda kamusal söyleme hükmetmek için bütün gücünü kullanan üstünlükçü ideolojinin sahip olduğu gücün gücünü gösterdiği gibi o gücün sınırlarını da gösteriyor. Evvela, Amerikan siyasi-ekonomik ve kültürel hayatında rüşvet, sindirme, korku ile iş gören bir ırkçı ideolojinin çok geniş bir nüfuz alanı var. Bu çok net görünüyor. Ancak bu gücün bir sınırı da var. Ve Amerika'nın haysiyetini kendi çıkarları için beş para eden bu ideolojinin milyonlarca Amerikalıyı içten içe kendine düşman ettiğini de görüyoruz. Ve elinin ulaşamadığı yerlerde insanların kalpleri ve vicdanları dile geliyor, bir zulmü protesto ediyorlar. Gücün gücü var. Ama insana hükmetmek isteyen gücün insandan kaynaklanan sınırları da var. Bu yüzden ümidi ve hakka şahitliği gençlerde görüyoruz. Bir parıltı gibi gelip geçseler bile yaptıkları insana ve iyiliğe dair ümidin ayakta tutulmasıdır.

En son çıkan yazılardan anında haberdar olmak için bizi [@PerspektifOn](#) twitter hesabımızdan takip edebilirsiniz.

RİCHARD A. FALK

Pennsylvania Üniversitesinde İktisat bölümünü bitirdikten sonra Yale ve Harvard üniversitelerinde hukuk eğitimini tamamladı. Falk, Pennsylvania Üniversitesi'ndeki Wharton Okulu'ndan Ekonomi dalında lisans derecesi, Yale Üniversitesi'nden LLB ve Harvard Üniversitesi'nden SJD derecesi aldı. Uluslararası Araştırmalar Merkezi ve Uluslararası Nükleer Silah Karşıtı Hukukçular Birliği kurucularındandır. Aynı zamanda BM Filistin İnceleme Komisyonu ve Bağımsız Uluslararası Kosova Komisyonu üyeliği yapan Falk, halen Princeton Üniversitesinde Uluslararası Hukuk ve Uygulamaları Emeritus Profesörü olarak görevini sürdürmektedir.

JOHN B. QUIGLEY

1969 yılında Ohio State fakültesine katılmadan önce Moskova Devlet Üniversitesi'nde araştırma görevlisi ve Harvard Hukuk Fakültesi'nde karşılaştırmalı hukuk alanında araştırma görevlisi olarak çalışmıştır. Uluslararası insan hakları çalışmalarında aktif olarak yer almaktadır. Çok sayıda yayını arasında insan hakları, Birleşmiş Milletler, savaş ve barış, Doğu Avrupa hukuku, Afrika hukuku ve Arap-İsrail çatışması üzerine kitap ve makaleler bulunmaktadır.

MÜCAHİT BİLİCİ

City University of New York, John Jay College'da Sosyoloji bölümü öğretim üyesidir. Üniversiteye kadarki eğitimini doğduğu Silvan, Diyarbakir'de, lisans eğitimini Boğaziçi

Üniversitesi sosyoloji bölümünde, doktorasını University of Michigan, Ann Arbor'da tamamladı. Daha önce Taraf, Yeni Yüzyıl, OT Dergi gibi süreli yayınlarda bir süre köşe yazarlığı da yapan Bilici'nin İngilizce yayınlanmış kitap ve makalelerinin dışında Türkçe yayınlanmış kitaplarından bazıları şunlardır: İslamda Savaş Bitmiştir (Avesta, 2016) ve Hamal Kürt: Türk İslamı ve Kürt Sorunu (Avesta, 2017). Serbestiyet.com adresinde köşe yazarıdır.

NAMAN BAKAÇ

Gazi Üniversitesi Muhasebe-Finansman Eğitimi ile Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri yüksek lisans mezunudur.